

1100 GODINA HRVATSKOGA KRALJEVSTVA

Ponosna obljetnica državnosti i kulture

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
*Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media*

Godina 2025. proglašena je godinom obilježavanja 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, prema odluci Hrvatskog sabora, u znak sjećanja na jedno od najvažnijih razdoblja hrvatske povijesti – vrijeme vladavine kralja Tomislava, prvog okrunjenog hrvatskog kralja. Ovo veličanstveno povijesno razdoblje označilo je trenutak kada je hrvatski narod prvi put u potpunosti ostvario svoju državnost, samostalnost i međunarodno priznanje, postavši ravnopravan među tadašnjim europskim kraljevinama.

Povodom ove značajne obljetnice, Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije pripremio je niz događanja kojima smo željeli povezati prošlost i sadašnjost – povijesno naslijeđe i suvremeni identitet Hrvatske. Naš je cilj bio podsjetiti javnost na vrijednosti koje su oblikovale hrvatsku državu, ali i potaknuti promišljanje o tome što nam ta tisućljetna tradicija znači danas.

Obilježavanje smo započeli „Povijesnim piknikom“, događanjem koje je oživjelo duh srednjovjekovne Hrvatske kroz kostime, glazbu, radionice i gastronomiju inspiriranu vremenom kralja Tomislava. Nakon toga uslijedio je ciklus predavanja i radionica „Hrvatska državnost i kultura“, održan pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, gdje su povjesničari, arheolozi i kulturni djelatnici približili javnosti bogatstvo i slojevitost hrvatske srednjovjekovne baštine.

Ova digitalna brošura donosi pregled svih događanja, uz fotografije, tekstove i dojmove, koji svjedoče o zajedništvu, entuzijazmu i predanosti očuvanju naše kulturne memorije. Neka nam 1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva bude poticaj da s ponosom čuvamo i prenosimo vrijednosti koje nas povezuju – slobodu, identitet i ljubav prema domovini.

Jasmina Jovev
Voditeljica Povijesnog odjela
Kulturno-povijesnog centra Sisačko-moslavačke županije

POVIJESNI PIKNIK

DANI KRALJEVSTVA

U čast 1100. obljetnice
krunidbe kralja Tomislava i
stvaranja Hrvatskog Kraljevstva.

10. svibnja 2025.

SISAK, Rimska 19 (dvorište)
i Trg Ljudevita Posavskog

Kulturno-povijesni centar
Sisačko-moslavačke županije

Siščani su u subotu, 10. svibnja 2025. godine, mogli otputovati u srednji vijek! Ovu čaroliju omogućila im je manifestacija "Povijesni piknik: Dani kraljevstva" koja je organizirana u čast 1100. obljetnice krunidbe kralja Tomislava i stvaranja Hrvatskog kraljevstva.

Ovaj izniman događaj okupio je brojne viteške skupine, srednjovjekovne zabavljače, obrtnike i glazbenike. Posjetitelji su imali priliku doživjeti autentični srednji vijek – od kostimiranih vitezova i dama do zvukova stare glazbe, mirisa srednjovjekovne kuhinje i šušura drevnih sajmišta.

Posjetitelji su mogli naučiti pisati glagoljicom na Radionici glagoljaške kaligrafije koje je vodila prof. Ana Burić Kundrata iz Tehničke škole Siska kao i sudjelovati u Radionici ljekovitog bilja koju je vodila Martina Mladenović, voditeljica Odjela baštine u Kulturno-povijesnom centru Sisačko-moslavačke županije. Najmlađi su mogli sudjelovati u maloj školi mačevanja ili se provozati na srednjovjekovnom vrtuljku.

Mnogobrojni posjetitelji imali su priliku kušati i jela spremljena prema originalnim srednjovjekovnim receptima.

U sklopu Povijesnog piknika mogla se pogledati i izložba pod nazivom „Sisak i Sisačko-moslavačka županija u srednjem vijeku“, autorice mag. arheol. Kristine Brkić Drnić, stručne djelatnice Odjela kulture i općih poslova u Kulturno-povijesnom centru SMŽ. Ova zanimljiva izložba predstavila je duhovnost i srednjovjekovnu arhitekturu, simbole pismenosti kao i živopisne prikaze svakodnevnog srednjovjekovnog života na području naše županije.

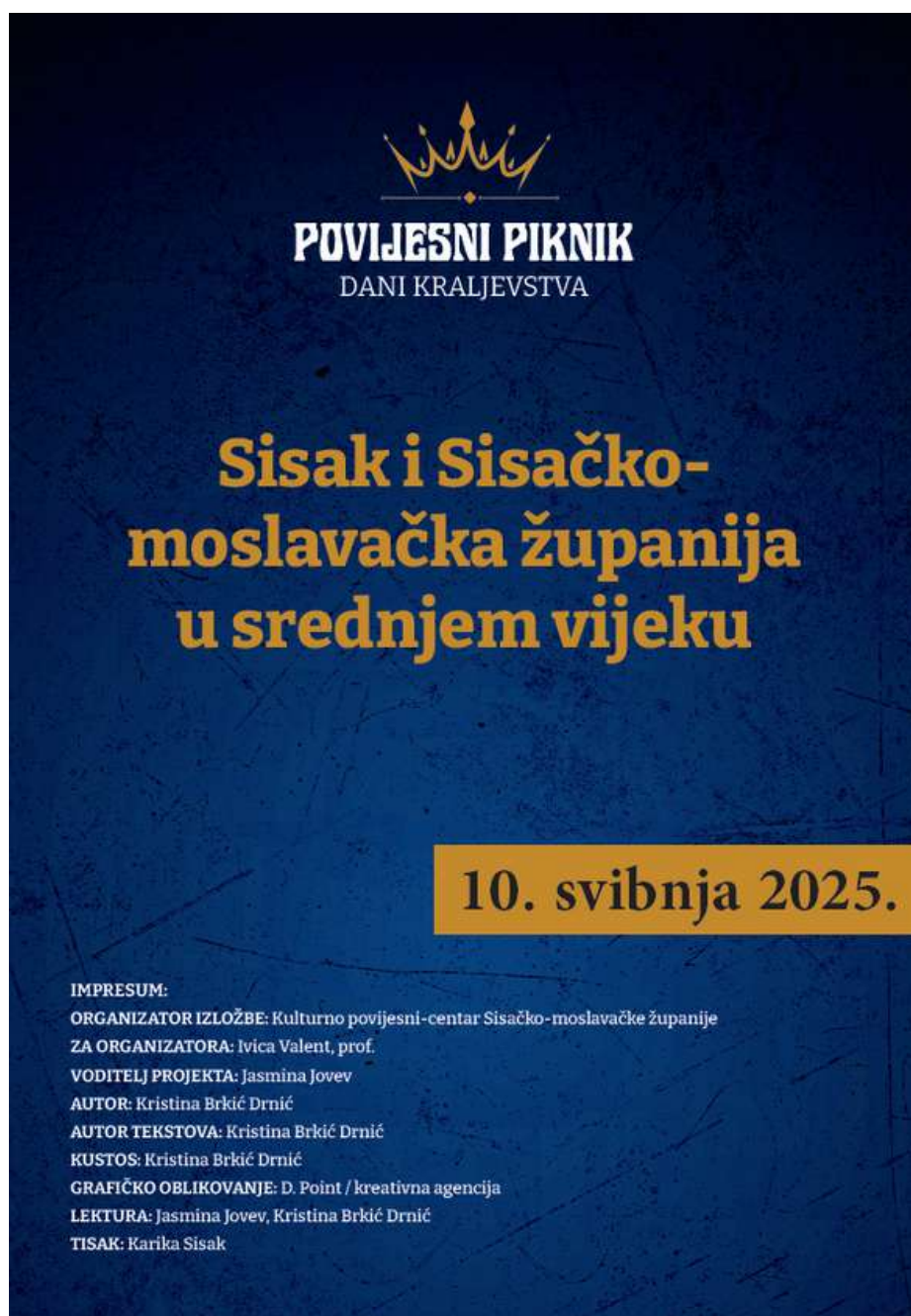
Na manifestaciji su sudjelovale udruge oživljene povijesti Red čuvara grada Zagreba i Red srebrnog zmaja iz Zagreba, Viteški red svetog Nikole iz Varaždina te udruga Anno Domini iz Koprivnice.

Manifestaciju Povijesni piknik: Dani kraljevstva organizirao je Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije, a pokrovitelji su Sisačko-moslavačka županija i Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije.

**UZ POVIJESNI PIKNIK:
OTVORENA IZLOŽBA SISAK I SISAČKO-
MOSLAVAČKA ŽUPANIJA U SREDNJEM
VIJEKU AUTORICE KRISTINE BRKIĆ
DRNIĆ**

Sisačko-moslavačka županija u ranom srednjem vijeku

POVLJENSKI PIKNIK
DANI 18. SIVNOG

Razdoblje od 5. do 10. stoljeća, koje nazivamo i ranim srednjim vijekom, donekadno je, izuzev arheoloških nalaza iz Siska, bilo vrlo slabo poznato na prostoru Sisačko-moslavačke županije. U tom kontekstu iznimno otkriće predstavlja nalaz rano srednjovjekovnog lokaliteta na položaju Bojna – Brekinjova Kosa, smještenom na zapadnim obroncima Trgovske gore. Nalazište se nalazi u sklopu Grada Gline, a udaljeno je 40 km jugozapadno od Siska. Tijekom provedenih zaštitnih, a potom i sustavnih arheoloških iskopavanja, ustanovljeno je postojanje rano srednjovjekovnog groblja s 37 kosturnih ukopa, skromnih ostataka sakralnog objekta te pripadajućeg utvrđenog naselja.

Grobne rake ukapane su u kamen živac, odnosno geološku podlogu, a u nekim od njih pronađene su drvene grobne konstrukcije ili ostatci lijesa. Bogatstvom priloga ističe se grob 4, a posebno treba istaknuti željezni nož i par luksuznih bronzanih pozlaćenih ostruga s garniturama za zakopčavanje te predmete koji ukazuju na pokojnikov visok društveni status – privjesak od gorskog kristala obložen zlatom, zlatni novac (solid) cara Konstantina V. i ostatke zlatnih niti koje su vjerojatno pripadale tkanini u kojoj je pokojnik pokopan. Zbog bogatstva grobnih priloga, pokojnik iz groba 4 prozvan je knezom iz Bojne. Iako su arheološka istraživanja na nalazištu još uvijek u tijeku, bez dvojbe se može utvrditi da je na brdu, danas poznatom kao Brekinjova Kosa, tijekom druge polovice 8. i početkom 9. stoljeća postojalo središte kojim je upravljao neki nimenovani ranohrvatski odličnik.

Znatno skromniji, ali ipak važan nalaz s područja Sisačko-moslavačke županije predstavlja ostatak manjeg naselja, odnosno obiteljske farne, pronađene prilikom zaštitnih arheoloških iskopavanja trase autoceste Zagreb – Sisak na nalazištu AN 5 u Selima. Od jednostavnih stambenih i radnih struktura sačuvali su se samo ukopi stupova te jedna izdužena jama, a na osnovu ulomaka keramičkog posuđa naselje je datirano u 8. i početak 9. stoljeća.

Privjesak od gorskog kristala obložen zlatom, iz groba 4 na Bojni – Brekinjova Kosa (povijest.hr)

Zlatni novac (solid) cara Konstantina V. i ostatci zlatnih niti, iz groba 4 na Bojni – Brekinjova Kosa (povijest.hr)

Zlatni novac (solid) cara Konstantina V. i ostatci zlatnih niti, iz groba 4 na Bojni – Brekinjova Kosa (povijest.hr)

Ostatak manjeg naselja, odnosno obiteljske farne, pronađene prilikom zaštitnih arheoloških iskopavanja trase autoceste Zagreb – Sisak na nalazištu AN 5 u Selima (povijest.hr)

POVLJENSKI PIKNIK
DANI 18. SIVNOG

Grad Sisak u vrijeme vladavine kralja Tomislava

POVLJENSKI PIKNIK
DANI 18. SIVNOG

Povodom 1100-te godišnjice hrvatskog kraljevstva i krunidbe kralja Tomislava na Duvanjskom polju potrebno je osvrnuti se i na život koji se u to vrijeme odvijao na geografski bližem, sisačkom području. Za razliku od brojnih pokretnih i nepokretnih arheoloških nalaza datiranih u ranija razdoblja, prapovijest i antiku, kao i kasnijih srednjovjekovnih i novovjekovnih nalaza, iz vremena vladavine kralja Tomislava do danas u literaturi nisu objavljeni ostatci materijalne kulture pronađeni u Sisku.

Ipak, unatoč odsutnosti vidljivih i opipljivih spomenika, život se na sisačkom području gotovo sigurno odvijao i u 10. stoljeću, o čemu svjedoče i pisani izvori. Također, o kontinuitetu života svjedoče i dva arheološka nalaza datirana u kasno 10. i 11. stoljeće: ulomak dvostranog kamenog kalupa za izradu lijevanog nakita – privjesaka u obliku križa i grozdolikih naušnica s parom koljenaca te srebrna S karišica. Osim navedenih nalaza, vremenu 11. stoljeća pripadaju i tri groba sa skeletnim ostacima četiri individue, pronađena na prostoru današnje Holandske kuće.

Tri godine nakon krunidbe kralja Tomislava, 928. godine, održan je crkveni sabor u Splitu. U zapisniku se navodi da je dalmatinsko svećenstvo ninskom biskupu Grguru, u zamjenu za ukinutu biskupiju, ponudilo tri biskupske stolice, uključujući i onu sisačku biskupiju. Iako ovaj zapis predstavlja jedinu izravnu poveznicu današnjeg grada Siska s vremenom kralja Tomislava, povjesničari smatraju da je najkasnije za vrijeme njegove vladavine, iako vjerojatno i ranije, Sisak uključen u teritorijalnu organizaciju novonastalog hrvatskog kraljevstva.

Ulomak dvostranog kamenog kalupa za izradu lijevanog nakita – privjesaka u obliku križa i grozdolikih naušnica s parom koljenaca (povijest.hr)

Srebrna S karišica (povijest.hr)

Karta koja prikazuje teritorijalnu organizaciju novonastalog hrvatskog kraljevstva (povijest.hr)

Spomenik kralju Tomislavu u Sisku (povijest.hr)

POVLJENSKI PIKNIK
DANI 18. SIVNOG

HRVATSKA DRŽAVNOST I KULTURA: PREDAVANJA I RADIONICE POVODOM 1100 GODINA HRVATSKOG KRALJEVSTVA

Povodom velike obljetnice, 1100 godina od uspostave Hrvatskog Kraljevstva, Kulturno – povijesni centar Sisačko-moslavačke županije pokreće bogat ciklus edukativnih predavanja i radionica pod nazivom „Hrvatska državnost i kultura“. Program okuplja renomirane povjesničare, učenike, studente i širu javnost s ciljem približavanja srednjovjekovne povijesti Hrvatske kroz znanstveni, ali i interaktivan pristup.

Ciklus predavanja obuhvaća ključne teme iz doba kralja Tomislava, a stručnjaci će govoriti o životu u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj, dajući pritom odgovore na pitanja kako se tada jelo, odijevalo, ratovalo i živjelo.

Osim predavanja, projekt uključuje i aktivno sudjelovanje mladih – učenici sisačke Gimnazije javno će predstaviti povijesne eseje koje su pisali na temu „Značaj uspostave Hrvatskog Kraljevstva na suvremenu hrvatsku državnost“.

Za mlađe sudionike organiziraju se kreativne povijesne radionice: „Srednjovjekovni podcast“, koji će omogućiti učenicima da kroz audio intervju „razgovaraju“ s kraljem Tomislavom ili njegovim vojnicima, te radionica „Heraldika kroz vrijeme“, posvećena dizajniranju grbova nadahnutih starim simbolima.

Kako bi se cjelokupna obljetnica trajno zabilježila, bit će izrađena i digitalna brošura „1100 godina Hrvatskog Kraljevstva – Kulturna i povijesna baština Sisačko-moslavačke županije“. Ona će objediniti događanja, projekte i manifestacije posvećene kralju Tomislavu te služiti kao vrijedan informativni i promotivni materijal za zajednicu i posjetitelje.

Ovaj ciklus predavanja i radionica ne samo da podsjeća na temelje hrvatske državnosti, već potiče i mlade generacije na aktivno sudjelovanje u očuvanju kulturne baštine.

Hrvatska državnost i kultura

dr. sc. Domagoj Sremić

**Značaj 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva
(925. - 2025. godine)**

Četvrtak, 18. rujna 2025. u 19 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,
Rimska 19, Sisak

ZNAČAJ 1100. GODIŠNJICE HRVATSKOGA KRALJEVSTVA (925-2025. GODINE)

dr. sc. Domagoj Sremić

Predavanje na temu "Značaj 1100. godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva" zamišljen je kao početna faza projekta Kulturno-povijesnog centra Sisačko-moslavačke županije koji se sastoji od niza predavanja posvećenih prvom hrvatskom kralju Tomislavu i njegovom kraljevstvu priznatom od strane najrelevantnijih ranosrednjovjekovnih europskih političkih i duhovnih autoriteta. Ta činjenica, potkrijepljena od strane vjerodostojnih povijesnih izvora, nepobitan je dokaz hrvatske državnosti koju Hrvatska neprekidno baštini već duže od jednog tisućljeća.

U predavanju je istaknuta tzv. ideja dugog trajanja koja se kroz povijest ogledala u očuvanju hrvatske državotvornosti, unatoč nepovoljnim društveno-političkim okolnostima utapanja kolektivne hrvatske nacionalne svijesti u stranim državnim tvorevinama. Oživljena uspomena na kralja Tomislava, nastala na tragu nacionalnog romantizma 2. polovice XIX. stoljeća, stoga je sustavno građena kako bi se hrvatskom narodu i hrvatskoj državi ponovno dao ponos i dostojanstvo. Zato je uzimanje kraljevskog naslova, neovisno o tome je li do formalne krunidbe došlo ili nije, označilo završetak stoljetnog procesa uzdizanja hrvatskih vladara, koji su se od Tomislava redovito kitili tim vladarskim naslovom.

Predavanje je koncipirano kroz nekoliko segmenata:

1. Pisani izvori o kralju Tomislavu i njegovu dobu;
2. Krunidba kralja Tomislava;
3. Proslava 1000. obljetnice Hrvatskoga kraljevstva, 1925. godine

Da bi se mogle razumjeti okolnosti priznanja Tomislava kraljem Hrvatske i Hrvata, moraju se istaknuti okolnosti koje su do toga dovele. U IX. stoljeću zbog bizantskih težnji da uspostavi čvrstu vlast na istočnim obalama Jadrana, vladar Branimir nepoznata roda (nije bio Trpimirović!) potvrdu svoje vlasti odlučio je zatražiti od pape Ivana VIII. i tako prkositi Bizantu i Bizantskom carstvu. Papinstvo je tako učvrstilo svoj položaj na istočnim obalama

Jadrana. U svome pismu od 7. lipnja 879. papa Ivan VIII. odgovorio je knezu Branimiru kako je na misi na blagdan Uzašašća (21. V.) blagoslovio njega i njegov narod. Početkom X. stoljeća na vlast dolazi najmlađi Trpimirov sin Muncimir (Mutimir) kojega kameni spomenici iz Uzdolja kraj Knina spominju kao "Princeps", što je svakako bio uzvišeniji vladarski naslov od dotadašnjeg "Comes" ili "Dux". Postojano jačanje Hrvatske u IX. stoljeću svoj će vrhunac doživjeti početkom X. stoljeća za vladanja TOMISLAVA (910 - 928. god.). On je od svojih prethodnika naslijedio snažnu i stabilnu zemlju i moćnu vojsku. Stoga je mogao uspješno odbiti vanjske napade (Mađare i Bugare!) i proširiti granice svoje države. U rukama hrvatskog vladara tako su se po prvi puta našli i dalmatinski gradovi koje mu ih je prepustio Bizant na upravu, nastojeći tako učvrstiti zajedništvo u borbi protiv Bugara. Taj rast moći i ugleda očitovao se u promjeni vladarskog naslova, o čemu svjedoči pismo pape Ivana X. u kojem Tomislava titulira kao "Rex Chroatorum" ("kralj Hrvata"). Time je papa nesumnjivo htio obratiti Tomislavu pažnju na sebe i smanjiti bizantski utjecaj.

Pisani izvori o kralju Tomislavu i njegovu dobu

Već je rečeno da se hrvatski vladar Tomislav prvi put 925. godine pojavljuje s naslovom Rex (Kralj) u pismima pape Ivana X. i time je opravdano 2025. godinu obilježiti kao 1100. obljetnicu temelja hrvatske državnosti. Ostali prvorazredni povijesni spisi koji izravno ili posredno govore o kralju Tomislavu, su: O upravljanju Carstvom, bizantskog cara Konstantina VII. Porfirogeneta iz X. stoljeća, Ljetopis popa Dukljanina iz XII. stoljeća i djelo Historia Salonitana, splitskog svećenika Tome Arhiđakona iz XIII. stoljeća. Ova djela vrlo šturo i u pojedinim segmentima donose podatke i činjenice o hrvatskom vladaru Tomislavu te se iz njih ne može iščitati cjelovita povijesna istina. Ipak, oni su brojnim naraštajima hrvatskih povjesničara i historiografa, počevši od Tadije Smičiklase i njegove Poviesti Hrvatske iz 1879. godine, poslužila kao snažno uporište za rekonstrukciju davnih povijesnih činjenica.

Krunidba kralja Tomislava

Tomislavova krunidba na Duvanjskom polju u današnjoj Hercegovini označila je početak postojanja Hrvatskoga Kraljevstva i bila ključni događaj u procesu oblikovanja srednjovjekovne

hrvatske države, podigavši je s razine kneževine na rang kraljevstva, čime je Hrvatskoj i hrvatskom vladaru osigurana ne samo vlast, nego i čast u onodobnom europskoj geopolitičkoj konstelaciji, jer se očitovala kao vrhunac vojne i političke moći kneza/kralja Tomislava. Iako iz šturih izvora ne možemo točno znati kako se ta krunidba odvila i je li se uopće odvila, možemo barem pokušati nagađati i biti poprilično sigurni da je imala obilježje krunidbe zapadnog tipa, koja je uspostavljena od vremena krunidbe cara Karla Velikog u Rimu, 800. godine. Inače, sâm krunidbeni obred uvijek je nosio veliku važnost političkog i vjerskog rituala kao duboka simbolika legitimacije vlasti i povezivanja pomazanog monarha s božanskom voljom, čime se postizao balans i jedinstvo svjetovnog i duhovnog autoriteta u osobi vladara.

Događaj krunidbe kralja Tomislava na Duvanjskom polju stoga je od sredine XIX. stoljeća, kada je probuđen interes za proučavanje starohrvatske povijesti, uvelike zaokupljao krugove kako tadašnjih hrvatskih povjesničara koji su ga popularizirali (Ivan Kukuljević Sakcinski, Tadija Smičiklas, Vjekoslav Klaić), tako sve do najnovijih generacija, postajući simbol ponosa i identiteta gotovo svakoga Hrvata. U vremenima krize, ali i osjećaja ugroženosti hrvatskog nacionalnog identiteta, Duvanjsko polje simboliziralo je refleks uzmicanja prema mitskom, a imaginacija Tomislavove krunidbe trebala je zazivati vrijeme i prostor hrvatskog europejstva, sjaj i blještavilo Tomislavove Hrvatske, koja je igrala značajnu samostalnu silu u Europi, posvema se identificirajući sa Zapadom. Stoga je njegovanje kulture sjećanja o krunidbi na Duvanjskom polju duboko utkano u memorijsko tkivo i identitet hrvatskoga naroda u cjelini jer razvija domoljubni zanos i izgrađuje rodoljubnu notu. Na koncu, podupiranje ove državotvorne ideje bila je i svojevrsna agenda razvoja Hrvatskog narodnog preporoda u XIX. stoljeću, kao i zalog postojanja volje za borbom za hrvatsku državu u turbulentnom XX. stoljeću.

Proslava 1000. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva, 1925. godine

Obilježavanje 1000. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva afirmiralo je ideju o njegovanju hrvatske državnosti u vremenu teške represije nad Hrvatskom i hrvatskim narodom u doba postojanja

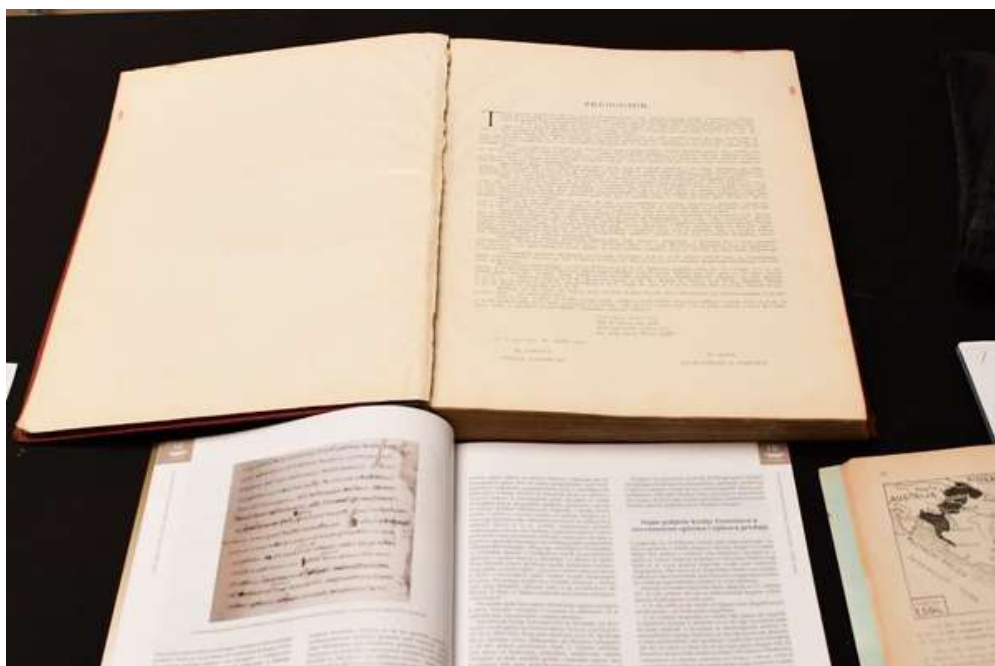
Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, 1925. godine, a ujedno je predstavljalo i intelektualnu i državnu borbu za obnovu hrvatske države koja je privremeno posve bila iščeznula. Obilježavanje te visoke obljetnice hrvatske državnosti bilo je do neke mjere prihvatljivo i vlastima Kraljevine SHS i dinastiji Karađorđević jer se mogao pokazati trud za bolje odnose unutar države i prikriti velikosrpska centralizacija i hegemonija. Proslava je dopunjena napadnim režimskim isticanjem bratstva Srba, Hrvata i Slovenaca, čije je ishodište traženo u Tomislavovoj Hrvatskoj koja je pružila utočište srpskom knezu Zahariji, koji je bio zaratio s Bugarima. Stoga je postojeća jugoslavenska država tumačena kao vrhunac bratstva između Hrvata i Srba i kao jamstvo opstanka obaju "plemena" jednog te istog naroda. Po cijeloj Hrvatskoj nicali su mnogobrojni spomenici u čast kralju Tomislavu i njegove krunidbe, što se s današnjeg stanovišta može protumačiti i kao svojevrsan otpor brojnim beogradskim režimskim zastanjenjima. Gledano u cjelini, svi ti spomenici danas su vrijedan dio hrvatskog povijesnog nasljeđa i kulturnog krajolika i predstavlja baštinu koju treba čuvati i održavati. Proslava 1000. obljetnice Tomislavove kraljevske krunidbe pridonijela je i afirmaciji trajnih, do danas uvriježenih simbola hrvatske državnopravne posebnosti poput starohrvatskog pletera, hrvatske trobojnice i šahiranoga grba.

Zaključak

Proslava 1100. obljetnice hrvatske državnosti, 2025. godine, temeljena je na ishodišnoj točki Tomislavove kraljevske krunidbe, kao i na papinskom priznanju, 925. godine. Što god da je hrvatskom vladaru Tomislavu pomoglo domoći se te titule (pobjeda nad Mađarima i Bugarima, utvrđenje državne granice na rijeci Dravi, podupiranje Latinske crkve), on je neminovno uspio hrvatsku državu postaviti kao važan i neizostavan element ondašnje europske geopolitičke stvarnosti. Budući da je prvi dosegao visoku titulu kralja, Tomislav zaslužuje trajan spomen u hrvatskome narodu. Današnjim generacijama Hrvata, kao i svim hrvatskim državljanima, potrebno je čvrsto povijesno uporište za oblikovanje mentaliteta i kolektivnog identiteta, koje će posezati za starim državnim tradicijama, što se ujedno pokazuje i kao imperativ, želi li se dobiti garancija opstanka u budućnosti koja se danas čini krajnje neizvjesnom. Uz to, činjenica da je iz davne

krunidbe hrvatskog vladara Tomislava i priznanja hrvatske države izrasla moderna Hrvatska i suvremena Republika Hrvatska, današnje naraštaje obavezuje očuvanje kolektivnog zajedništva i sjećanja na slavnu prošlost koja može i mora služiti osnaživanju hrvatske nacionalne svijesti i identiteta.

dr. sc. Domagoj Sremić

Hrvatska državnost i kultura

učenici Gimnazije Sisak

Značaj Hrvatskog Kraljevstva na suvremenu
hrvatsku državnost

Četvrtak, 25. rujna 2025. u 19 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,
Rimska 19, Sisak

ZNAČAJ HRVATSKOGA KRALJEVSTVA NA SUVREMENU HRVATSKU DRŽAVNOST

Učenici Gimnazije Sisak

U sklopu ciklusa predavanja Hrvatska državnost i kultura kojim je Kulturni centar Sisačko-moslavačke županije 2025. godine nastojao pridonijeti ukupnom obilježavanju 1100. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva i državnosti, održano je zajedničko predavanje na temu "Značaj Hrvatskoga Kraljevstva na suvremenu hrvatsku državnost" na kojem su sudjelovali učenice i učenici Gimnazije Sisak, pod mentorstvom njihovog profesora povijesti dr. sc. Domagoja Sremića. Ovogodišnji maturanti Matea Anušić, Barbara Pernar i Danijel Šimičić, kao i sadašnji učenik 3. razreda Toni Bajtela, iznijeli su svoja afirmativna gledišta u pogledu hrvatske državnosti proizašle iz davne krunidbe kralja Tomislava, 925. godine, kao i tadašnje papinske potvrde i priznanja. Jasnim i argumentiranim stavovima iz različitih perspektiva - političke, kulturne, učenici su argumentiranim iznošenjem činjenica i zaključaka nastojali opravdati značaj i potrebu njegovanja povijesne uspomene na krunidbu prvoga hrvatskog kralja Tomislava iz hrvatske narodne dinastije Trpimirovića.

Zamisao o održavanju ovog svojevrsnog okruglog stola u kojem su učenici nakon svojeg izlaganja uspostavili interakciju, odnosno dijalog s publikom, potekla je od ideje profesora Domagoja Sremića, koji je s učenicima već na početku kalendarske 2025. godine sustavno radio na afirmaciji ideje o proslavi i obilježavanju 1100. obljetnice hrvatske državnosti. Iz te ideje proizašlo je desetak uspješnih referata u kraćoj formi na teme: "Što za mene znači činjenica 1100. obljetnice hrvatske državnosti" i "Što za današnju Republiku Hrvatsku može značiti proslava 1100. obljetnice hrvatske državnosti". Najuspješniji učenici i njihovi radovi prezentirani su gimnazijskoj zajednici s cjelogodišnjim izloženim referatom na školskoj pano-ploči kao poticaj ostalim učenicima za promišljanje o toj aktualnoj povijesno-političkoj temi. Ova odgojno-obrazovna aktivnost poslužila je kao temelj inicijativi za zajedničkim javnim učeničkim predavanjem o važnosti krunidbe kralja Tomislava, 925. godine i proslavi 1100. godišnjice

hrvatske državnosti, čime je postignut cilj razvijanja interesa mladih naraštaja za povijesnim promišljanjima i usporedo s time, jačanjem hrvatske nacionalne svijesti, kao i političke pismenosti te afirmacije i izgradnje odgovornih hrvatskih građana.

dr. sc. Domagoj Sremić

ŠTO ZA HRVATSKU I MENE ZNAČI 1100. OBLEJTNICA HRVATSKOG KRALJEVSTVA I DRŽAVNOSTI?

Godine 925. Hrvatska je postala kraljevina, okrunivši Tomislava za svoga prvog kralja, čime je započeo dug i složen put naše državnosti. Tijekom 1100. godina, Hrvatska je prolazila kroz različite povijesne izazove, bili smo gaženi od strane Austrije, Ugarske, Osmanlija, Srbije, ali unatoč svim teškim izazovima, nikada nismo odustajali. Danas, dok obilježavamo ovu veliku godišnjicu, svatko od nas si postavlja pitanje: Koliko ta godišnjica uopće znači za mene i moju generaciju? Je li to samo povijesni događaj ili nešto što nas i dalje oblikuje?

Hrvatska državnost još je od početka bila jako složena, nesigurna. Od Tomislavove krune, preko saveza s Ugarskom, osmanskih prijetnji i Habsburške Monarhije pa sve do stvaranje moderne Hrvatske u 20. stoljeću, naš narod pokazao je nevjerojatnu izdržljivost. Posebno mjesto u svijesti Hrvata zauzima Domovinski rat u kojem je Hrvatska i u najnovijem razdoblju obranila svoju slobodu i suverenitet. No, ona ovo danas nije postala samo zahvaljujući oružju, već i kulturi, jeziku i tradiciji koji svjedoče o našoj bogatoj baštini. Uz to, hrvatski grb i zastava nisu samo simboli države, oni su dio našeg identiteta. Kroz povijest smo dokazali da je ljubav prema domovini više od političkog pojma, ona je osjećaj pripadnosti nečemu većem od nas samih. Domoljublje je identitet!

Za mene 1100 godina političkog postojanja Hrvata nije samo broj, već priča o ustrajnosti, ponosu i odgovornosti. Naša povijest nas uči idealima koje bismo trebali slijediti. Hrabre osobe, poput Stjepana Radića, bana Jelačića, Šubića Zrinskih, Alojzija Stepinca, naših branitelja i mnogih drugih, trebali bi nam biti primjer kako se voli svoja domovina, ne samo riječima već i djelima, ono što smo za nju spremni dati i nikada on nje ne odustati.

Živimo u vremenu kada se domoljublje ne može mjeriti samo ratnim pobjedama, nego našim djelima i identitetom – kako

poštujemo svoju povijest, gradimo budućnost i kako predstavljamo svoju zemlju u svijetu, bilo na političkoj, sportskoj ili nekoj drugoj razini. Biti Hrvat danas znači njegovati svoju kulturu, učiti iz prošlosti i raditi na tome da Hrvatska bude bolje mjesto za buduće generacije. Moramo se nastaviti boriti za sebe, moliti i raditi. Malo nas je, al nas ima!

Danijel Šimičić
Gimnazija Sisak, 4.a

1100. OBLJETNICA KRUNJENJA KRALJA TOMISLAVA – ŠTO KRUNIDBA PREDSTAVLJA ZA MENE KAO POJEDINCA, ŠTO ZA HRVATSKU OPĆENITO?

Kralj Tomislav je prvi hrvatski kralj, okrunjen u X. stoljeću, točnije 925. godine. Njegova krunidba simbolizirala je ujedinjenje hrvatskih plemena i postavila temelje hrvatske državnosti. Tomislav se istaknuo kao vođa koji je unio stabilnost i snagu u tada teritorijalno razjedinjenu domovinu. Tijekom njegovog vladanja, Hrvatska se suočila s brojnim izazovima, ali je uz njegovo vođenje postala moćna država koja je mogla održavati veze s drugim europskim kraljevstvima. U tom je razdoblju hrvatski narod oblikovao svoj identitet, a kralj Tomislav ostao je upamćen kao zaštitnik svoje zemlje te je postao simbolom nacionalnog jedinstva. Njegova vladavina također se povezuje s vojnim uspjesima protiv neprijatelja, čime je dodatno učvrstio položaj Hrvatske u političkom smislu.

Proslava ove 1100. obljetnice krunjenja kralja Tomislava za mene ne predstavlja samo značajnu obljetnicu u povijesti Hrvatske, već je smatram prigodom za jačanje nacionalnog identiteta, ponosa i domoljublja. Ova obljetnica nas podsjeća na vrijeme kada je Hrvatska bila priznata kao država sa svojim kraljem te povezuje nas, suvremene Hrvate s našom poviješću. U svijetu gdje se identiteti često gube, sjećanje na kralja Tomislava nas treba potaknuti na obnavljanje nacionalnog identiteta i probuditi nam osjećaj pripadnosti. Moj djed, koji se također zvao Tomislav, odmalena mi je pričao priče na ovu temu, o velikom prvom hrvatskom kralju.

Osjećam se sretno i ispunjeno jer sam od svog djeda mnogo toga naučila, a danas to znanje mogu i primijeniti te s ponosom obilježiti ovu veliku 1100. obljetnicu hrvatske državnosti. Ovaj događaj nam nudi priliku da se s ponosom prisjetimo postignuća naših predaka te nas potiče da nastavimo cijeniti slobodu koja dolazi s neovisnošću za koju smo se kroz povijest krvavo borili. Ponos i domoljublje, koji su u Hrvata uvijek dolazili do izražaja, trebali bi nas potaknuti da nastavimo čuvati i razvijati našu zemlju prema idealima koji su postavljeni u vrijeme kralja Tomislava.

Barbara Pernar
Gimnazija Sisak, 4.a

PROSLAVA 1100. OBLJETNICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA

Proslava 1100. obljetnice Hrvatskog kraljevstva za svakog pojedinca, kao i za hrvatski narod u cjelini, predstavlja duboko simboličan i povijesno važan trenutak. Ona ne podsjeća samo na davne događaje, nego i potvrđuje trajnost hrvatske državnosti, njezina prava na samostalnost i težnje koje su Hrvati kroz stoljeća njegovali kako bi očuvali svoj identitet i političku slobodu.

Godine 925. papa Ivan X. priznao je Tomislava kao prvoga hrvatskog kralja. Time je Hrvatska postala međunarodno priznata kraljevina i ravnopravna tadašnjim europskim državama. Kralj Tomislav utjelovljuje početak hrvatske državnosti, ali i svijest da narod može opstati i biti politički subjekt samo ako posjeduje svoju vlastitu državu.

Nakon stoljeća ponosa i snage, Hrvatska je tijekom povijesti prolazila razdoblja slabljenja, unija s drugim državama, procese germanizacije, mađarizacije, srbizacije te u konačnici gubitka samostalnosti. Ipak, i pod tuđinskom vlašću, Hrvati su čuvali svoje državno pravo – od Pacte convente, preko Sabora, bana te prava na jezik i običaje, pa sve do Hrvatskog narodnog preporoda u 19. stoljeću. Hrvatska je povijest u tom smislu neprekidna borba između gubitaka i povrata ideji vlastite državnosti.

U 19. stoljeću, kada su europski narodi počeli graditi moderne

nacije i države, i Hrvati su oživjeli svoju povijesnu ideju slobode. Ilirski pokret, borba za jezik i kulturni identitet, zahtjevi za političkom samostalnošću – sve su to pokazatelji da se težnja za državom nikada nije ugasila.

U 20. stoljeću ta je težnja kulminirala u dramatičnim i često tragičnim događajima. Nakon Prvog svjetskog rata, ulazak u jugoslavensku državu donio je iluziju slobode, ali ubrzo se pokazalo da su hrvatski interesi potisnuti. Tek Domovinski rat i stvaranje samostalne Hrvatske države 1991. godine ostvarili su ono što je započelo još krunidbom kralja Tomislava – punu i međunarodno priznatu hrvatsku državnost.

Proslava 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva danas je više od obične obljetnice. Ona nas podsjeća da je ideja hrvatske državnosti starija od mnogih današnjih europskih država i da se temelji na čvrstoj povijesnoj tradiciji. U vremenu globalizacije, kada se identiteti ponekad gube u širem europskom i svjetskom okviru, slavlje ove obljetnice jača osjećaj ponosa i pripadnosti.

Politički, ona nas podsjeća da sloboda i neovisnost nisu nešto što se smije uzimati zdravo za gotovo. Hrvatska je prošla težak put do samostalnosti, stoga ima obvezu njegovati demokratske vrijednosti, čuvati svoj suverenitet i biti odgovorna prema vlastitom narodu i budućim naraštajima.

Kulturno, proslava 1100. obljetnice potiče očuvanje jezika, običaja i povijesne svijesti. Ona može biti smjerokaz mladima da se ugledaju na svoje pretke, da budu svjesni bogate baštine, ali i da se okrenu budućnosti u kojoj će Hrvatska biti samosvjesna, otvorena i snažna država, kako u kulturnom, tako i u političkom smislu.

Dakle, 1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva nije samo povijesna činjenica ili događaj – ona je podsjetnik na neprekinutu nit hrvatske državnosti. Ona povezuje kralja Tomislava s današnjom Republikom Hrvatskom i pokazuje da se ideja slobode i samostalnosti može održati unatoč svim povijesnim kušnjama. Proslava te obljetnice uči nas da državnost nije dar, nego odgovornost, i da je na nama da ju čuvamo, razvijamo i prenosimo budućim generacijama.

Matea Anušić
Gimnazija Sisak, 4.a

Učenici Gimnazije Sisak

Ciklus predavanja

Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva

Hrvatska državnost i kultura

Marijan Lipovac

predsjednik Hrvatsko-češkog društva prijateljstva

Sveti Vlacav – suvremenik kralja Tomislava

Petak, 3. listopada 2025. u 18 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,

Rimska 19, Sisak

SVETI VACLAV – SUVREMENIK KRALJA TOMISLAVA

Marijan Lipovac, prof.

U isto vrijeme kada je u Hrvatskoj vladao kralj Tomislav, u Češkoj je vladao knez Václav koji se nakon smrti počeo štovati kao svetac te je i danas glavni zaštitnik Češke, simbol češke državnosti i identiteta, kao što je to kod Hrvata kralj Tomislav. Nema međutim dokaza da su dvojica vladara bili u kontaktu i da su uopće znali jedan za drugoga.

Dok je proces stvaranja hrvatske države s Tomislavom koji se 925. spominje kao kralj doživio vrhunac jer je to značilo da je Hrvatska samostalna i moćna država, češka država se krajem devetog i početkom desetog stoljeća tek počinje stvarati, pod vodstvom dinastije Přemyslovića oko Praga kao njihovog sjedišta, a status kraljevine Češka će dobiti tek 1198., i to kao dio Svetog Rimskog Carstva.

Za razliku od kralja Tomislava, o svetom Václavu (hrvatski Vjenceslav ili Većeslav) nema povijesnih izvora iz njegova vremena, već podatke o njemu uglavnom znamo iz kasnijih kronika i legendi. Smatra se da je rođen 907., a češki knez je postao 921. nakon smrti oca, kneza Vratislava, no do 925. umjesto njega vladale su njegova baka sveta Ludmila i zatim majka Drahomira. Bio je obrazovan i pobožan te se uz njegovu vladavinu veže učvršćenje kršćanstva u Češkoj, a 929. priznao je vrhovnu vlast Saske. U Pragu je dao sagraditi crkvu svetog Vida, današnju prašku katedralu. Ubijen je 28. rujna 935. u Staroj Boleslavi po nalogu brata Boleslava s kojim se razilazio u političkim koncepcijama, a 938. tijelo mu je preneseno u Prag te se od tada štuje kao svetac i glavni zaštitnik Češke. Kult svetog Václava značajno je pridonio širenju i učvršćenju češke države i njenog međunarodnog ugleda, a time i oblikovanju češkog nacionalnog identiteta. Od 1997. sveti Václav jedan je od zaštitnika katedrale u Pragu, a posvećene su mu i katedrale u Olomoucu i Krakovu. Još od 14. stoljeća njegov oltar nalazi se u bazilici svetog Petra u Vatikanu. U Hrvatskoj je svetom Václavu posvećena samo kapelica u Ljudevit Selu kod Daruvara.

Bio je štovan i među hrvatskim glagoljašima pa je upravo u hrvatskim glagoljskim brevijarima sačuvan staroslavenski tekst legende o njegovoj smrti iz desetog stoljeća (Legenda o svetom Većeslavu). Blagdan svetog Václava, 28. rujna, od 2000. se slavi kao Dan češke državnosti.

Marijan Lipovac, prof.

Hrvatska državnost i kultura

dipl.ing.tex.teh. Sanja Tomašinec

Odijevanje i moda u doba Hrvatskog Kraljevstva

Četvrtak, 9. listopada 2025. u 19 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,
Rimska 19, Sisak

ODIJEVANJE I MODA U DOBA HRVATSKOG KRALJEVSTVA

**Sanja Tomašinec, dipl.
ing. tex. teh.**

Razdoblje ranog srednjeg vijeka na području današnje Hrvatske od VII. do XI. stoljeća, predstavlja dinamičnu fazu društvenih kulturnih prijelaza, od nasljeđa kasne antike, dolaska Slavena i uspostave hrvatskih kneževina i kraljevstva.

U to doba odjeća je bila važan pokazatelj identiteta, društvenog statusa i kulturoloških utjecaja. Arheološki nalazi grobova, naselja i sakralnih objekata omogućili su nam da rekonstruiramo materijalne komponente odijevanja poput tkanina, nakita, pojasne opreme i ukrašavanja. Nakon što spojimo arheološke artefakte s ikonografijom i nasljeđem pisane tradicije, možemo spoznati način odijevanja u tom razdoblju.

Značajan utjecaj u odijevanju viših slojeva donosile su istočne civilizacije - Bizant, Perzija, Kina te zapadno Franačko, kasnije Karolinško carstvo.

Arheološki nalazi na području Hrvatske jasno pokazuju da su tkanine od kojih se izrađivala odjeća prvenstveno lokalnog porijekla i to lanene ili vunene tkanine pređenih pređom za koju su koristili metodu „Z“ uvoja.[1]

Ženski odjevni predmeti često su ukrašavani nakitom kao dijelom svakodnevne odjeće poput fibula ili kao samostalni dijelovi u obliku broševa, narukvica, naušnica, izrađenih od srebra ili bronce. U grobištima poput onih na Bijelom Brdu, pronađeni su brojni prstenovi, naušnice i fibule.[2]

Osnovni odjevni predmet za muškarce i žene u ranom srednjem vijeku bila je tunika nešto dulja za žene, a kratka za muškarce, izrađena od lana ili vune. Ispod tunike vjerojatno je nošena košulja izrađena od lana, a iznad tunike ogrtač ili plašt od vune, opasan širokim remenom, što govori o slojevitosti odijevanja. U hladnijim sezonama nošeni su vuneni plaševi i krzna.

[1] Grömer, K. & Rapan Papeša, A. (2015). Simple cloth and stamped leather: organic finds from the Avar graveyard in Nuštar (Eastern Croatia). Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 48 (1), 51-83. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/151721>

[2] Izvor: https://www.iarh.hr/en/repository/field-research-of-the-institute/zvonimirovo-veliko-polje/?utm_ zadnji pregled 13.10.2025

Pojasna oprema imala je funkcionalnu i dekorativnu ulogu, a sačinjavale su je kopče remenje i fibule. Analiza grobišta iz Nuštra, datiranih oko 750-800.g. postoje sačuvani fragmenti tkanina, što omogućuje da se utvrdi položaj ukrasa i vrsta odjeće koja se najčešće nosila kao i tkanine, čije je obilježje jednostavnost i funkcionalnost.[3]

U razdoblju ranog srednjeg vijeka, uključujući razdoblje Hrvatskog Kraljevstva za vladavine kralja Tomislava, odijevanje je obilježeno kao pokazatelj društvenog identiteta i hijerarhije. Ta se hijerarhijska struktura u najširem smislu može sagledati kroz tri temeljna društvena sloja: vladarsko i plemićko-ratničko plemstvo, svećenstvo i crkvena elita te seljaštvo i radno pučanstvo.

Odičevanje plemstva i ratnika, pod kraljem Tomislavom imalo je istaknutu funkciju u izražavanju statusa i moći. Pojasevi ukrašeni metalnim kopčama, fibule većih dimenzija i tunike ukrašene ornamentima mogle su pratiti odijevanje plemstva i ratnika. U grobištima iz 10.st. pronađene su fibule i pojasne garniture koje upućuju na standardne elemente odijevanja ratnika. Arheološki ostaci tkanina s metalnim nitima (najvjerojatnije bizantskog porijekla) govore da su bile rezervirane isključivo za više slojeve.

Crkveni sloj, specifičnih odjevnih normi, utemeljenih u liturgijskom i crkvenom nasljeđu, sačinjena od finijih uvoznih tkanina, najčešće bizantskog, perzijskog ili talijanskog porijekla. Liturgijski plaševi i drugi odjevni predmeti i ukrasi ukazivali su na crkveni autoritet. U okolici Nina pronađeni su fragmenti tkanina koji su najvjerojatnije datirani u srednji vijek (8.-9. st.) a sačuvani su u relikvijarima sv. Asela i sv. Marcele .[4]

Slika 1. Dio tkanine pronađene u relikvijaru sv. Asela u Ninu, kataloška fotografija s dopuštenjem župnika crkve sv. Anselma u Ninu

[3] Grömer, K. & Rapan Papeša, A. (2015). Simple cloth and stamped leather: organic finds from the Avar graveyard in Nuštar (Eastern Croatia). Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 48 (1), 51-83. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/151721>

[4] Banić, S. (2013). Gotički lampas u relikvijarima za glave Sv. Asela i Sv. Marcele u Ninu. Ars Adriatica, 3, 85-102.

Odijevanje i ukrašavanje odjeće na prostoru Hrvatskog Kraljevstva u vrijeme vladavine Kralja Tomislava izražavalo je kulturne kontakte i identitet. Metalne niti utkane u tkanine i pozlaćene fibule izražavaju želju za manifestacijom društvenog položaja.[5] Simbolika boja, pojasa i fibula oslanjala se na šire europske i mediteranske uzore poput franačkih, bizantskih, posredno i perzijskih i na određeni način prilagođavala ih lokalnim uvjetima. Kulturni utjecaji (bizantski, franački i slavenski) dokazani su kroz tipologiju fibula i opremu grobova, što implicira prijenos modnih obrazaca u odijevanju, nipošto uniformirani već modificirani prema lokalnim tradicijama i materijalnim prilikama. Odijevanje u razdoblju kralja Tomislava bilo je složeni element društvene komunikacije, odražavajući društveni status, kulturne veze i regionalnu specifičnost. Iako nam fragmenti arheoloških istraživanja, analiza tekstila, fibula, pojaseva i konstrukcije odjeće omogućuje da rekonstruiramo osnovne karakteristike odjeće i mode tog razdoblja, ali nemamo konkretne prikaze i ostatke koje bi u konačnici definirale modu razdoblja.

**Sanja Tomašinec, dipl.
ing. tex. teh.**

Slika 2. Studija odore kralja Tomislava, Otona Ivekovića; Retrospektivna izložba u Klovičevim dvorima 2023.g, autor: dr. sc. Domagoj Sremić

[5] Martinčić, O. (2024). Primjena metalnih niti u srednjovjekovnom profanom tekstilu na prostoru istočnoga Jadrana i zaleđa. VAMZ / 3. serija, LVII. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/463622>

Literatura:

1. Grömer, K. & Rapan Papeša, A. (2015). Simple cloth and stamped leather: organic finds from the Avar graveyard in Nuštar (Eastern Croatia). Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 48 (1), 51-83. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/151721>
2. Izvor: https://www.iairh.hr/en/repository/field-research-of-the-institute/zvonimirovo-veliko-polje/?utm_zadnji_pregled 13.10.2025
3. Banić, S. (2013). Gotički lampas u relikvijarima za glave Sv. Asela i Sv. Marcele u Ninu. Ars Adriatica, 3, 85-102.
4. Jacoby, D. (2004). Silk Economics and Cross-Cultural Artistic Interaction: Byzantium, the Muslim World, and the Christian West. U: Byzantine Trade, 4th-12th Centuries (str. 197-227). Dumbarton Oaks Papers.
5. Martinčić, O. (2024). Primjena metalnih niti u srednjovjekovnom profanom tekstilu na prostoru istočnoga Jadrana i zaleđa. Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3. serija, LVII. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/463622>
6. Hrvatski restauratorski zavod. (2020). Riznica crkve sv. Anselma u Ninu – tekstilni fragmenti i relikvijari (muzejska dokumentacija).

Slike:

Slika 1. Dio tkanine pronađene u relikvijaru sv. Asela u Ninu, kataloška fotografija s dopuštenjem župnika crkve sv. Anselma u Ninu,

Slika 2. Studija odore kralja Tomislava, Otona Ivekovića; Retrospektivna izložba u Klovčevim dvorima 2023.g , autor: dr. sc. Domagoj Sremić

**Sanja Tomašinec, dipl.
ing. tex. teh.**

Ciklus predavanja

Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva

Hrvatska državnost i kultura

Kristina Brkić Drnić, mag. archeol.

**Sisak i Sisačko-moslavačka županija
u srednjem vijeku**

Petak, 17. listopada 2025. u 19 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,
Rimska ul. 19, Sisak

SISAK I SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA U SREDNJEM VIJEKU

Kristina Brkić Drnić,
mag, archeol.

Sisačko-moslavačka županija je u razdoblju srednjeg vijeka bila područje odvijanja intenzivnog života. Stari zemljovid, kao i moderne LiDAR zračne snimke te vidljivi ostatci raznih zdanja ukazuju na to da je spomenuti prostor nekoć bio ispunjen brojnim utverdama, kulama, samostanima, crkvama i selištima, što je i potvrđeno nizom sustavnih i zaštitnih arheoloških iskopavanja.

U usporedbi s ranijim razdobljima, prapovijesti i antikom, stanje istraženosti srednjovjekovne arheološke baštine samoga grada Siska znatno je skromnije. Ipak, rijetki objavljeni arheološki nalazi, koji uglavnom ne potječu iz arheoloških konteksta, zajedno s podacima iz istovremenih pisanih izvora, ukazuju na to da se život u ovome gradu nikada nije prestao odvijati. Za razliku od Siska, područje Sisačko-moslavačke županije obiluje profanim i sakralnim srednjovjekovnim arheološkim lokalitetima. Povijesni krajolik ovoga područja bio je obilježen mrežom naselja (Bojna, Sela) i utvrda (Hrastovica, Kostajnica, Zrin, Gvozdansko, Subocki grad i druge) koje su bile ne samo obrambeni, nego i gospodarski, obrtnički i kulturni centri. Iako za postojanje i približne lokacije ovih zdanja znamo iz povijesnih izvora i starih zemljovida, mnoga od njih danas su gotovo nevidljiva – pokrivena gustom šumom i razgrađenih zidina koje su poslužile kao građevinski materijal za lokalno stanovništvo. Ipak, na položajima brojnih lokaliteta Sisačko-moslavačke županije provedena su sustavna i zaštitna arheološka iskopavanja koja su iznjedrila mnoštvo pokretnih i nepokretnih arheoloških nalaza važnih za rekonstrukciju različitih aspekata života srednjovjekovnog stanovništva. Iako se za njega do nedavno koristila sintagma „mračni srednji vijek“, danas znamo da je taj opis daleko od istine – tijekom ovog povijesnog razdoblja odvijao se užurban život u utverdama, gradovima, selima i samostanima, obilježen intelektualnim, kulturnim i umjetničkim spoznajama i dostignućima. Ovisno o pripadnosti određenom staležu, život se odvijao na različitim mjestima, zasebnim dinamikama i ispunjen aktivnostima specifičnim za pripadajući društveni sloj. Crkve (templarska crkva u Gori) i samostani (cistercitska opatija u Topuskom, pavlinski samostan sv. Petra na

Petrovoj gori) imali su važne uloge u životu srednjovjekovnog društva. Bili su puno više od isključivo vjerskih centara – predstavljali su i središta pismenosti, raznih znanosti te gospodarskih aktivnosti. Na području Sisačke-moslavačke županije zabilježeno je nekoliko natpisa pisanih glagoljicom koji svjedoče o njenoj prisutnosti u zapadnoj Slavoniji (nalaz zvona iz groblja oko crkve sv. Luke Evanđelista u Novskoj).

Predavanje prati istoimena izložba, a cilj im je predstavljanje dosadašnjih spoznaja o raznim aspektima života koji se u srednjem vijeku odvijao na području grada Siska i Sisačko-moslavačke županije.

Kristina Brkić Drnić,
mag. archeol.

Kristina Brkić Drnić,
mag. archeol.

Hrvatska državnost i kultura

Ana Burić-Kundrata, prof.

U početku bijaše znak koji svijetli i danas

- predavanje i radionica o glagoljici, pismu koje je oblikovalo hrvatski identitet

Četvrtak, 23. listopada 2025. u 18 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,
Rimska ul. 19, Sisak

U POČETKU BIJAŠE ZNAK KOJI SVIJETLI I DANAS

Ana Burić Kandrata,
prof.

U okviru manifestacije kojom je Sisačko-moslavačka županija obilježila 1100. obljetnicu Hrvatskoga kraljevstva, Ana Burić Kandrata održala je predavanje pod naslovom *U početku bijaše znak koji svijetli i danas*.

Predavanje je imalo za cilj osvijetliti kulturno-povijesni kontekst nastanka glagoljice te njezinu trajnost i simboličku vrijednost u hrvatskom kulturnom identitetu. Polazišna točka bila je povijesna karta Europe u 9. stoljeću, s posebnim naglaskom na geopolitičke odnose između Franačkoga i Bizantskoga (Rimskog) Carstva te nezavistan položaj Velike Moravske između dvaju političkih i vjerskih središta moći. U tom je kontekstu analiziran motiv pisma koje je knez Rastislav uputio carigradskom dvoru, tražeći učene ljude koji bi narodu približili kršćansku vjeru na razumljivom jeziku.

Središnji dio predavanja bio je posvećen djelovanju Konstantina Filozofa (Ćirila) i njegova brata Metoda, koji su, odgovarajući na Rastislavljev zahtjev, sastavili prvo slavensko pismo – glagoljicu. Istaknuta je originalnost i funkcionalnost glagoljice kao fonetskog sustava prilagođenog glasovnom ustroju slavenskoga jezika, kao i njezina misijska i kulturna dimenzija u širenju pismenosti i kršćanstva među Slavenima. Posebna je pozornost posvećena širenju glagoljice na hrvatskom prostoru, njezinu preoblikovanju u uglatu varijantu te kontinuitetu njezine uporabe kroz stoljeća – od Bašćanske ploče kao najvažnijeg spomenika rane hrvatske pismenosti, preko tradicije popova glagoljaša, do njezine suvremene simboličke i identitetske prisutnosti.

U završnom dijelu predavanja naglašeno je da glagoljica nije tek arheološki ostatak prošlosti, nego živo pismo koje se i danas čuva u duhovnom i kulturnom nasljeđu Hrvatske. Nakon izlaganja održana je praktična radionica kaligrafije, tijekom koje su sudionici imali priliku upoznati se s tehnikama pisanja glagoljičnih slova gušćjim perom, čime je ostvarena veza između teorijskog i iskustvenog pristupa te je dodatno naglašena estetska i simbolička vrijednost glagoljične tradicije.

Ana Burić Kandrata,
prof.

Hrvatska državnost i kultura

Kornelije Pušić

Družba Braće Hrvatskog Zmaja, Zmajski stol u Sisku

**Obilježavanje 1000. obljetnice Hrvatskog
Kraljevstva na području Sisačko-moslavačke
županije 1925. godine**

Četvrtak, 30. listopada 2025. u 19 sati

Galerijski prostor Kulturno-povijesnog centra SMŽ,
Rimska ul. 19, Sisak

OBILJEŽAVANJE 1100. OBLJETNICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA NA PROSTORU SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

1000. obljetnica hrvatskog kraljevstva 1925.

U nacionalnom biću hrvatskog naroda je tijekom višestoljetne borbe za vlastitu državu tinjala svijest o nacionalnom identitetu i vlastitoj državnosti. Početkom 20. st. te težnje postaju sve jače te je Družba Braće Hrvatskog Zmaja odmah po osnutku među prvim prijedlozima aktivnosti usvojila 19.08.1906. godine prijedlog obilježavanja 1000 godišnjice hrvatskog kraljevstva.

Nakon završetka I svj. rata političke prilike u kraljevini SHS nisu bile ništa povoljnije ali zbirom okolnosti kraljevska vlada nije spriječila organizaciju obilježavanja obljetnice te su te 1925. g. održane mnoge manifestacije, priredbe, izdana su mnoga književna i umjetnička djela.

Konačna realizacija nekih od djela ostvarena je tek desetljećima nakon, poput spomenika Kralju Tomislavu u Zagrebu ili Maksimirske mogile koja je svoj konačni oblik dobila tek 1995. godine

Na području današnje Sisačko-moslavačke županije te 1925. g. neki od ostvarenih su projekata.

Hrvatska Kostajnica

U današnjoj Nazorovoj ulici u središtu Hrvatske Kostajnice izgrađen je Hrvatski Dom, jednokatnica s prostorom za vježbanje u prizemlju.

Osnovano je dioničku društvo za izgradnju Hrvatskog doma, dionicama je financirana izgradnja te su posao obavili kostajnički obrtnici.

Na zabatu zgrade stoje velika kamena slova HRV - DOM između kojih se nalazi povijesni hrvatski grb.

Tijekom Domovinskog rata lokalne srpske odmetnute vlasti su zabat – zazidale.

Svečanost otvorenja Hrvatskog doma 31. svibnja 1925.

Petrinja

Posađen je drvored lipa uz nasip Petrinjčice.

Izvodi se ista predstava „Na Duvanjskom polju“ autorice Zdenke Smrekar, rođene Petrinjke.

Slet Hrvatskog sokola Župe Ljutovid Posavski uz učešće Hrvatskog Pjevačkog društva Slavulj 28. i 29. lipnja 1925. godine.

Hrvatski sokol Petrinja, kao i sve ostale sokolske družbe iz cijele Hrvatske, iz dijelova Bosne i Hercegovine i Vojvodine sudjeluju na velikoj sokolskoj priredbi u povodu obilježavanja obljetnice u Zagrebu

Pjevačko društvo „Slavulj“ sudjeluje na Smotri hrvatskih pjevačkih društava u slavu 1000. godina Hrvatskog kraljevstva u Zagrebu 25. i 26. listopada 1925. g.

Kornelije Pušić

Sunja

U centru mjesta, na Trgu kralja Tomislava podignut je obelisk. Idejni nacrt izradio je ing. Nikola Marić iz Hrvatske Kostajnice, točnije iz Kostajničkog Majura.

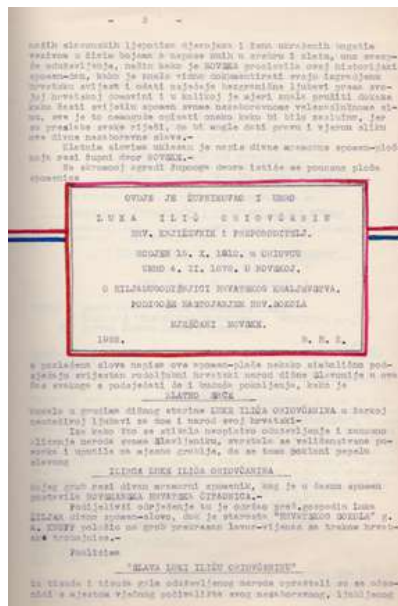

Obzirom je spomenik u trošnom stanju, Željko Crnković – Zmaj od svetog Lovre u Petrinji, Pročelnik Zmajskog stola u Sisku Družbe Braća Hrvatskog Zmaja, obraća se dopisom 26.kolovoza 2025. kojim se Općini Sunja i njejoj načelnici gđa Ivani Crnko šalje zamolba da se Spomen-obilježje obnovi.

Kornelije Pušić

Novska

Podignuta je ploča Luki Iliću Oriovčaninu, svećeniku i prvom hrvatskom etnologu.

Martinska Ves

U cintoru crkve podignuta je kapelica Gospe Lurdske, na poticaj župnika Karla Gruičića

Posađena je spomen-lipa na tadašnjem Trgu Ljudevita Posavskog, danas ispred zgrade Županije. Preimenovana je tadašnja Savska ulica u Ulicu kralja Tomislava koja to ime nosi do današnjeg dana.

II. Predsjedatelj privolom čitavog zastupstva predlaže na riješenje kao hitnu molbu Društva Hrvatica Sisačkih, da se dosadanjja Savska ulica prozove „Kralja Tomislava“ ulica. — Jednoglasno se molba uvažuje te od sada imade Savska ulica nositi naziv „Kralja Tomislava“ ulica.

Sisačke vijesti.

Proslava 1.000-godišnjice Hrvatskog Kraljevstva. Društvo „Hrvatica Sisčanka“ proslavili će na svoj način trajnu spomen 1000-godišnjice „Hrvatskog kraljevstva“ u nedjelju dne 22. studena t. g. sa društvenim polaskom svijuh društava iz školskog dvorišta u crkvu na svečanu sv. misu u pol 11 sati prije podne. Nakon mise ide povorka istim redom do trga „Ljudevita Posavskog“, gdje će se pred gradskom vijećnicom obaviti sadjenje spomen-lipe „Kralja Tomislava“ sa Duvanjskom zemljom, uz otkriće prve spomen-ploče. Poslje toga kreće povorka do Savske ulice, koja će se — uz svečano otkriće II. spomen-ploče — prozvati ulicom: „Kralja Tomislava“, te uređaj i novi spomen-drvored po predsjednici predati gradonačelniku kao dar gradu od društva „Hrvatica Sisčanka“ u spomen 1.000-godišnjice „Hrvatskog Kraljevstva“.

KRALJ TOMISLAV I NJEGOVO DOBA – ONODOBNI ZNAČAJ I SUVREMENI ODJECI

Luka Šajnović,
mag. hist.

U prostoru Knjižnice i čitaonice Glina u sklopu manifestacije "Mjesec hrvatske knjige" i obilježavanja 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva održano predavanje "Kralj Tomislav i njegovo doba – onodobni značaj i suvremeni odjeci".

Predavanje je pripremio i održao stručni djelatnik Povijesnog odjela Kulturno-povijesnog centra SMŽ i povjesničar Luka Šajnović.

Zainteresiranim se Glinjanima kroz analizu povijesnih vrela i predstavljanje načina rada povjesničara nastojalo približiti vladavinu i doba kralja Tomislava, povijesne spoznaje o njemu kao prvom hrvatskom kralju te naglasiti njegovu važnost kao nacionalnog integrativnog simbola.

Zahvaljujemo glinskoj knjižnici na pozivu i gostoprimstvu te ugodnom ozračju u kojem smo zajedno dali svoj mali doprinos obilježavanju ovog važnog hrvatskog jubileja.

Predavači:

dr. sc. Vesna Haluga

dr. sc. Domagoj Sremić

Marijan Lipovac, prof.

Sanja Tomašinec, dipl. ing. tex. teh.

Kristina Brkić Drnić, mag. archeol.

Ana Burić Kandrata, prof.

Kornelije Pušić

Luka Šajnović, mag. hist.

učenici Gimnazije Siska

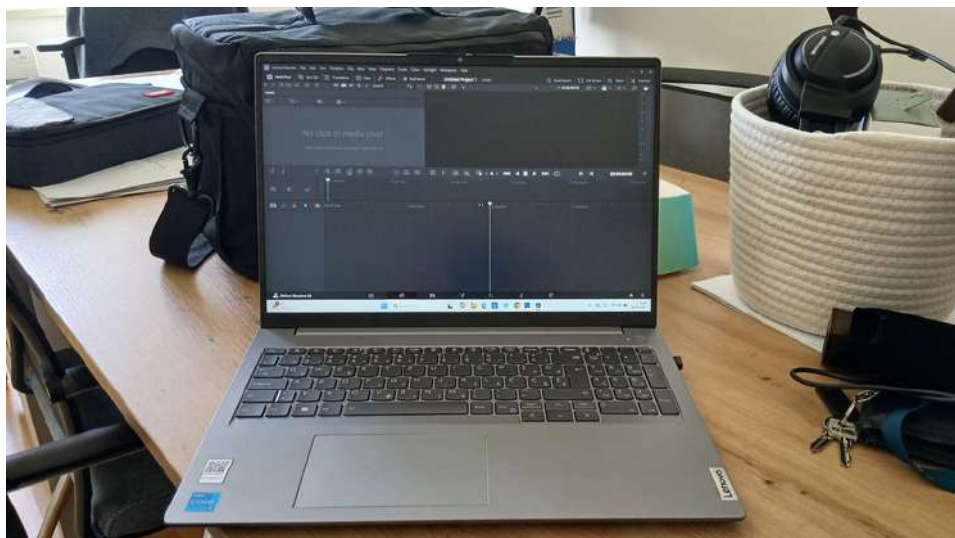
RADIONICA GLAGOLJAŠKE KALIGRAFIJE

RADIONICA HERALDIKE

SREDNJOVJEKOVNI PODCAST

Poveznica na epizodu podcasta:

<https://www.youtube.com/watch?v=3RBsY-ck3n8>

PREDAVANJE DR. SC. DOMAGOJA SREMIĆA O STJEPANU RADIĆU I PROSLAVI 1000. OBLJETNICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA

Predavanjem pod nazivom „Stjepan Radić i proslava jubilarne 1000. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, 1925. godine“ dr.sc. Domagoja Sremića u Kulturno-povijesnom centru Sisačko-moslavačke županije obilježen je Dan sjećanja na Stjepana Radića i lipanjske žrtve te 1100. obljetnicu Hrvatskog Kraljevstva.

Kroz svoje predavanje prof. Sremić istražio je povijesni kontekst krunidbe kralja Tomislava kao i činjenicu da njegov lik predstavlja nacionalni simbol otpora i ponosa. Duvanjsko polje, na kojemu je navodno Tomislav okrunjen za kralja, mjesto je kulturnog pamćenja i hrvatskog nacionalnog mita. Riječ je o afirmaciji ideje o hrvatskoj državnosti i poticanju na daljnji rad na obnovi ujedinjene hrvatske države. Upravo ta ideja, istaknuo je prof. Sremić, osnažena je 1925. godine kada je Hrvatska obilježila 1000. obljetnicu Hrvatskog Kraljevstva.

I kod samog Stjepana Radića probuđen je interes za kralja Tomislava u vidu poziva na hrvatsko državno pravo radi povijesnog ostvarenja samostalne hrvatske države. Proslava 1000. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva 1925. godine potaknula je hrvatsku nacionalnu svijest i težnju hrvatskog naroda za samostalnom državom.

Nakon Povijesnog piknika, ovim predavanjem prof. Sremića, Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije nastavlja obilježavanje 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva. Samo predavanje dio je edukativnog ciklusa predavanja „Hrvatska državnost i kultura“ koje se odvija pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija.

PREDAVANJE DR. SC. DOMAGOJA SREMIĆA O STJEPANU RADIĆU I PROSLAVI 1000. OBLJETNICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA

PREDAVANJE DR. SC. VESNE HALUGE „ZNAMEN NA KOŽI - TRADICIJSKA TETOVAŽA HRVATICA KATOLKINJA IZ BIH”

Obilježavanje 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva predstavlja snažan podsjetnik na duboko ukorijenjenu tradiciju hrvatske državnosti i kulturnog identiteta. Kroz niz manifestacija – od povijesnog piknika, predavanja, radionica i izložbi, do sudjelovanja učenika i stručnjaka – Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije vratio je u fokus razdoblje koje je oblikovalo temelje današnje Hrvatske.

Ova brošura prikazuje kako je uspomena na kralja Tomislava i njegovo doba poticaj za jačanje svijesti o povijesnoj baštini, ali i za promišljanje suvremenih vrijednosti: slobode, zajedništva, kulturnog identiteta i odgovornosti prema budućim naraštajima. Kraljevstvo iz 925. godine nije tek povijesna činjenica – ono je simbol trajnosti hrvatskog naroda, njegove otpornosti i želje za samostalnošću koja je kroz stoljeća opstala unatoč brojnim izazovima.

Događaji opisani u brošuri svjedoče o živosti hrvatske povijesti, ali i o važnosti prenošenja znanja i ljubavi prema domovini na mlade generacije. Očuvanje baštine, njegovanje identiteta i razvoj kulturne svijesti ostaju trajna obveza i nadahnuće za budućnost.

Jasmina Jovev
Voditeljica Povijesnog odjela
Kulturno-povijesnog centra Sisačko-moslavačke županije

1100 GODINA HRVATSKOGA KRALJEVSTVA

Ponosna obljetnica državnosti i kulture

Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije
Rimska ul. 19, 44000 Sisak
svibanj – prosinac 2025.

Za nakladnika: Ivica Valent
Voditeljica projekta: Jasmina Jovev
Urednica: Jasmina Jovev
Grafička priprema i dizajn: Martina Tarbuk

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

SISAČKO-
MOSLAVAČKA
ŽUPANIJA

**Kulturno-
povijesni
centar
Sisačko-
moslavačke
županije**